

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาของปัญหา

ปัจจุบันประเทศไทยได้มีการพัฒนาทางเศรษฐกิจสูง ปริมาณการค้าระหว่างประเทศ มีการขยายตัวเพิ่มขึ้นในปริมาณสูง ประกอบกับการขยายตัวในด้านการลงทุนและการพัฒนา ประเทศในด้านต่าง ๆ ทำให้ความต้องการเงินทุนในประเทศเพิ่มสูงขึ้นมาก แต่ความสามารถ ในการระดมเงินทุนจากภายในประเทศไม่เพียงพอต่อความต้องการ จำเป็นต้องพึ่งพาแหล่ง เงินทุนจากต่างประเทศเข้ามาชดเชย รวมทั้งการปรับระบบการเงินที่เกี่ยวข้องกับเงินตรา ต่างประเทศในระยะหลังตั้งแต่การลดค่าเงินบาท การเปลี่ยนระบบการกำหนดอัตราแลกเปลี่ยน จากระบบตายตัวเป็นระบบอัตราแลกเปลี่ยนลอยตัวในปี 2527 โดยอิงค่าเงินบาทกับกลุ่มของ สกุลเงินตราต่างประเทศ (Basket of Currencies)* ทำให้ค่าเงินบาทเมื่อเทียบกับ เงินตราต่างประเทศมีค่าไม่แน่นอน และในปี 2533 มีการผ่อนคลายการควบคุมด้านการ ปรัววรรค การยอมรับพันธะข้อ 8 แห่งข้อตกลงว่าด้วยกองทุนการเงินระหว่างประเทศ เป็นการ เปลี่ยนแปลงครั้งสำคัญของประเทศไทย รวมทั้งภาวะความผันผวนในเรื่องอัตราดอกเบี้ยของ ตลาดเงินต่างประเทศมีการเปลี่ยนแปลงอย่างมาก ทำให้ธนาคารพาณิชย์ในฐานะที่เป็นตัวกลาง ในการดำเนินธุรกิจระหว่างประเทศ และแหล่งระดมทุนจากต่างประเทศที่สำคัญ ต้องมีธุรกรรม ที่เกี่ยวข้องกับเงินตราต่างประเทศในปริมาณที่เพิ่มมากขึ้น และต้องเผชิญความเสี่ยงเพิ่มขึ้น จากความผันผวนของอัตราแลกเปลี่ยน (Foreign Exchange Risks) และความผันผวน ของอัตราดอกเบี้ย (Interest Rate Risks) นอกจากนี้การแข่งขันในด้านการให้บริการ ทางการเงินระหว่างธนาคารพาณิชย์ด้วยกันทำให้ธนาคารพาณิชย์ต้องมีการปรับตัว ขยายขอบ เขตของการให้บริการและพัฒนาบริการทางการเงินที่เกี่ยวข้องกับเงินตราต่างประเทศเพิ่ม มากขึ้น ตัวอย่างของบริการทางการเงินสมัยใหม่** เช่น Currency option, Swap option, Interest rate option, Collar, Forward rate agreement และ Interest rate conversion agreement เป็นต้น

* ดูเพิ่มเติมที่ภาคผนวก ก., หน้า 172.

** ดูเพิ่มเติมที่ภาคผนวก ข., หน้า 176.

ธุรกิจด้านนี้อาจกล่าวได้ว่าเป็นวิวัฒนาการใหม่สำหรับระบบการธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทย และต้องพัฒนาก้าวหน้าต่อไป การดำเนินธุรกิจดังกล่าวข้างต้นมีความเสี่ยงภัยสูง หากปราศจากการควบคุมภายในที่ดี และการตรวจสอบที่มีประสิทธิภาพและรัดกุมอย่างเพียงพอ แล้วก็อาจทำให้ธนาคารพาณิชย์ทำธุรกิจนี้อย่างไม่ระมัดระวังหรือ เป็นช่องทางในการทุจริต ทำให้เกิดความเสียหายแก่ธนาคารพาณิชย์ได้อย่างมหาศาล เช่น การใช้อำนาจหน้าที่ที่มีอยู่ของผู้บริหารธนาคารพาณิชย์ทำการเคลื่อนย้าย เงินตราต่างประเทศและเงินทุนออกไปจากประเทศไทย เพื่อประโยชน์ส่วนตัว ซึ่งอาจส่งผลเสียหายต่อ เศรษฐกิจและระบบการเงินของประเทศไทยได้ในที่สุด รวมทั้งระบบการตรวจสอบด้านนี้ก็ เป็นเรื่องใหม่สำหรับผู้ตรวจสอบภายในของธนาคารพาณิชย์เองและผู้ตรวจสอบบัญชีรับอนุญาต ซึ่งในปัจจุบันยังไม่มีแนวทางการตรวจสอบที่กำหนดไว้แน่นอน จึงมีความจำเป็นต้องศึกษาและขยายขอบเขตความรู้เกี่ยวกับการตรวจสอบธุรกิจการค้าเงินตราต่างประเทศและธุรกรรมในตลาดเงินของธนาคารพาณิชย์ เพื่อให้เกิดความมั่นใจว่า ได้มีการควบคุมและตรวจสอบธุรกิจด้านนี้ของธนาคารพาณิชย์อย่างมีประสิทธิภาพและสร้างความเชื่อมั่นต่อระบบธนาคารพาณิชย์ไทย รวมทั้ง เพื่อเป็นแนวทางให้ธนาคารพาณิชย์ต่าง ๆ นำไปพัฒนาและปรับใช้ในระบบบริหารและการตรวจสอบภายในของธนาคารเอง

วัตถุประสงค์ของวิทยานิพนธ์

1. ศึกษาวิธีการดำเนินธุรกิจการค้าเงินตราต่างประเทศและการดำเนินธุรกรรมในตลาดเงินของธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทย
2. ศึกษาวิธีการควบคุมการแลกเปลี่ยนเงินของธนาคารแห่งประเทศไทย
3. ศึกษากระบวนการควบคุมภายในด้านการดำเนินธุรกิจการค้าเงินตราต่างประเทศและการดำเนินธุรกรรมในตลาดเงินของธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทย
4. ศึกษาวิธีการตรวจสอบธุรกิจการค้าเงินตราต่างประเทศและธุรกรรมในตลาดเงินที่มีการพัฒนาขึ้นโดยสถาบันการตรวจสอบธนาคารพาณิชย์ในต่างประเทศ และการตรวจสอบโดยธนาคารแห่งประเทศไทย
5. เพื่อเสนอแนะเทคนิคการควบคุมภายใน และวิธีการตรวจสอบธุรกิจด้านการค้าเงินตราต่างประเทศและการทำธุรกรรมในตลาดเงินของธนาคารพาณิชย์

ขั้นตอนและวิธีดำเนินการวิจัย

1. ศึกษารวบรวมข้อมูลจากตำราทางวิชาการ เอกสาร สิ่งพิมพ์ ข้อกฎหมาย พระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ ประกาศธนาคารแห่งประเทศไทยที่เกี่ยวข้อง
2. สัมภาษณ์บุคคลที่มีหน้าที่รับผิดชอบและเกี่ยวข้องในการตรวจสอบธุรกิจการค้าเงินตราต่างประเทศและธุรกรรมในตลาดเงิน เช่นผู้ตรวจการธนาคารพาณิชย์จากธนาคารแห่งประเทศไทย ผู้ตรวจสอบภายในของธนาคารพาณิชย์ รวมทั้งผู้สอบบัญชีรับอนุญาตของธนาคารพาณิชย์ เพื่อให้ทราบถึงวิธีการตรวจสอบและการควบคุมภายในในเรื่องดังกล่าว
3. สังเกตการณ์และสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ทราบถึงการปฏิบัติงานและระบบบัญชีเกี่ยวกับการดำเนินธุรกิจการค้าเงินตราต่างประเทศและการดำเนินธุรกรรมในตลาดเงินของธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทย
4. จัดทำแบบสอบถามการตรวจสอบการควบคุมภายในด้านการค้าเงินตราต่างประเทศและธุรกรรมในตลาดเงิน โดยดัดแปลงมาจากระบบที่ใช้ในต่างประเทศ และจัดทำให้เหมาะสมที่จะนำมาใช้กับประเทศไทย โดยคำนึงถึงข้อจำกัดทางด้านกฎหมายที่เกี่ยวข้องและนำมาใช้ทดสอบประเมินระบบการควบคุมภายในที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน เพื่อให้ได้ข้อสรุปจากการประเมินดังกล่าว
5. สรุปผลและ เสนอแนะข้อมูลที่ได้จากการศึกษาข้างต้น

ขอบเขตของการศึกษา

1. ศึกษาวิธีการดำเนินธุรกิจการค้าเงินตราต่างประเทศและการดำเนินธุรกรรมในตลาดเงินของธนาคารพาณิชย์ เฉพาะที่จดทะเบียนในประเทศไทย และจัดอันดับอยู่ในเกณฑ์ธนาคารพาณิชย์ขนาดใหญ่ที่มีสาขาเปิดดำเนินการในต่างประเทศ
2. ศึกษาแนวทางการตรวจสอบธุรกิจการค้าเงินตราต่างประเทศและธุรกรรมในตลาดเงินของธนาคารพาณิชย์ โดยธนาคารแห่งประเทศไทย
3. ศึกษาแนวทางการตรวจสอบ และการควบคุมธุรกิจการค้าเงินตราต่างประเทศและธุรกรรมในตลาดเงินของธนาคารพาณิชย์ โดยสถาบันที่เกี่ยวข้องในการกำกับดูแลธนาคาร

พาณิชย์ในสหรัฐอเมริกา เช่น Federal Deposit Insurance Corporation (FDIC) และ Office of the Comptroller of the Currency (OCC) เป็นต้น

4. ศึกษาแนวทางการตรวจสอบธนาคารพาณิชย์ โดยสหพันธ์นักบัญชีระหว่างประเทศ (International Federation of Accountants)

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับการวิจัย

1. ในด้านธนาคารพาณิชย์ เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาการปฏิบัติงาน การบัญชี การบริหาร การควบคุมภายในและการตรวจสอบภายในของธนาคาร โดยอาศัยวิธีการดังกล่าวไปพัฒนา ปรับใช้ในระบบบริหารและการตรวจสอบภายในของธนาคารพาณิชย์นั้น ๆ
2. ในด้านธนาคารแห่งประเทศไทย เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาการตรวจสอบธุรกิจการค้าเงินตราต่างประเทศและธุรกรรมในตลาดเงินของธนาคารพาณิชย์โดยผู้ตรวจการของธนาคารแห่งประเทศไทย
3. ในด้านผู้สอบบัญชี เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาการตรวจสอบธนาคารพาณิชย์ โดยเฉพาะในด้านธุรกิจการค้าเงินตราต่างประเทศและธุรกรรมในตลาดเงิน
4. ในด้านของลูกค้าของธนาคารและผู้สนใจทั่วไป เพื่อให้เกิดความมั่นใจว่าได้มีการพัฒนาระบบควบคุมภายในและตรวจสอบธุรกิจด้านนี้ของธนาคารพาณิชย์ อย่างมีประสิทธิภาพเพียงพอเกิดความเชื่อมั่นต่อระบบสถาบันการเงินมากยิ่งขึ้น